

Rolnummer 5834
Arrest nr. 54/2015 van 7 mei 2015

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de artikelen 70, 71, 73 en 74 van de wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen (wijziging van artikel 161*ter* van het Wetboek der successierechten), ingesteld door de nv « Argenta Spaarbank » en anderen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 31 januari 2014 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 3 februari 2014, is beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 70, 71, 73 en 74 van de wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen (wijziging van artikel 161ter van het Wetboek der successierechten), bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 1 augustus 2013, tweede editie, door de nv « Argenta Spaarbank », de nv « Axa Bank Europe », de nv « Bank J. Van Breda & Co », de cvba « BKCP », de nv « Crelan », de nv « Delta Lloyd Bank » en de nv « VDK Spaarbank », allen bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Berger, Mr. M. Deketelaere en Mr. I. Van Biesen, advocaten bij de balie te Antwerpen.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Declercq, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend en de verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 25 november 2014 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers E. De Groot en J.-P. Moerman te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 17 december 2014 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 17 december 2014 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Wat betreft het eerste middel

A.1. In het eerste middel voeren de verzoekende partijen aan dat de artikelen 70, 71, 73 en 74 van de bestreden wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen de artikelen 10 en 11 *juncto* artikel 172 van de Grondwet schenden, doordat ze de financiële instellingen die zich voornamelijk financieren via depositowerving bij het grote publiek kennelijk disproportioneel benadelen ten aanzien van financiële instellingen die zich voornamelijk financieren op de kapitaalmarkt.

Het eerste middel wordt opgesplitst in twee onderdelen, te weten de schending van het gelijkheidsbeginsel door de gelijke behandeling van verschillende categorieën van belastingplichtigen, en de schending van het gelijkheidsbeginsel omdat de wetgever met de verschillen in de economische draagkracht van de belastingplichtigen geen rekening heeft gehouden.

A.2.1. Allereerst tonen de verzoekende partijen aan dat een spaarbank zich onderscheidt van andere kredietinstellingen, enerzijds, doordat zij zich voor haar financiering uitsluitend richt op de door het grote publiek aangeboden deposito's en, anderzijds, doordat haar wederbeleggingen hoofdzakelijk de vorm aannemen

van kredietverstrekkingen aan particulieren en kmo's. Andere kredietinstellingen richten zich voor hun financiering gedeeltelijk of zelfs in ruime mate op de kapitaalmarkt en concentreren hun activiteiten op de verkoop van fondsen en andere effecten, de complexe ondernemingsfinanciering en transacties op de Europese en wereldwijde financiële markten. Spaarbanken onderscheiden zich ook van de grootbanken, omdat de financiële gezondheid van de grootbanken een directe impact heeft op het gehele economische stelsel.

A.2.2. Vervolgens merken de verzoekende partijen op dat een spaarbank, rekening houdend met het voormelde onderscheid, aanzienlijk meer moet bijdragen dan de andere kredietinstellingen naarmate de heffingen op spaardeposito's worden verhoogd. De tariefverhogingen van de abonnementstaks treffen de verzoekende partijen op een kennelijk disproportionele wijze in vergelijking met de grootbanken. Aan de hand van de cijfers van 2012 wijzen de verzoekende partijen erop dat 60 pct. van hun balans bestaat uit deposito's, terwijl dit voor de rest van de sector slechts 27 pct. bedraagt. De verzoekende partijen zien derhalve, ten gevolge van de verhogingen van de abonnementstaks, een groot deel van hun winst verloren gaan. Op basis van een ruwe berekening, aan de hand van de cijfers van 2012, bedraagt de abonnementstaks 47 pct. van de nettowinst van de verzoekende partijen voor het jaar 2012, terwijl dit voor de andere banken uit de sector slechts 19 pct. van de nettowinst is; die cijfers tonen duidelijk aan dat zij verhoudingsgewijs aanzienlijk meer moeten bijdragen dan de andere kredietinstellingen.

A.3.1. In het eerste onderdeel van het eerste middel voeren de verzoekende partijen de schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet; de aanzienlijke verhogingen van de abonnementstaks zijn van dien aard dat discriminerende effecten worden veroorzaakt tussen verschillende categorieën van belastingplichtigen. Volgens de verzoekende partijen bestaat voor dit onderscheid in behandeling geen rechtvaardiging of redelijke verantwoording. Het zou immers de maatschappelijke consensus moeten zijn dat deposito's worden aangewend om de reële economie te stimuleren, en niet in gevaar mogen worden gebracht door activiteiten op de financiële banken; het belang hiervan wordt onderstreept door de bankencrisis. De huidige bankentaksen stimuleren evenwel het omgekeerde.

Dienaangaande wordt, door de verzoekende partijen, opgemerkt dat categorieën van personen, die zich ten aanzien van een maatregel in een verschillende situatie bevinden, niet op identieke wijze mogen worden behandeld indien hiervoor geen objectieve en redelijke verantwoording bestaat (arrest nr. 115/2011). Daarnaast halen zij de « Capital Requirements Regulation » van het Europees Parlement aan, die bepaalt dat de kapitaalsvereisten voor kredietinstellingen evenredig moeten zijn met de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die voortvloeien uit het bedrijfsmodel en de activiteiten. Voormelde bepalingen zouden *mutatis mutandis* van toepassing zijn op voorliggend geval. Voor het overige verwijzen de verzoekende partijen naar een aanbeveling van het Internationaal Monetair Fonds die erop zou neerkomen dat de bankentaksen rekening moeten houden met de mate waarin een financiële instelling bijdraagt tot het systeemrisico. De huidige wetgeving negeert, volgens de verzoekende partijen, de aanbevelingen van het Hof, de Europese Unie en het Internationaal Monetair Fonds, door geen rekening te houden met het onderscheid tussen spaarbanken en universele grootbanken, de risicofactoren en de totale balans van banken.

De verzoekende partijen menen tevens dat de tariefverhogingen van de abonnementstaks louter budgettair van aard zijn, aangezien uit de parlementaire voorbereiding geen andere doelstelling blijkt. Die budgettaire doelstelling mag evenwel niet op een kennelijk onredelijke wijze discrimineren, terwijl dit wel het geval is door de verhogingen van de abonnementstaks in combinatie met de gewijzigde nieuwe abonnementstaks. De verzoekende partijen wijzen in dit verband op een arrest nr. 107/2005 van het Hof van 22 juni 2005.

Bovendien zijn de bestreden maatregelen, volgens de verzoekende partijen, niet noodzakelijk, aangezien de huidige bankentaksen op een andere, minder ingrijpende wijze kunnen worden georganiseerd om het vooropgestelde budgettaire doel te bereiken. Er zijn verschillende alternatieven die budgetneutraal zijn en die geen schending inhouden van het gelijkheidsbeginsel. Een eerste alternatief is om de « financial stability contribution » te verhogen en deze, naar gelang van de omvang van de belastbare grondslag, progressief te maken; dit wordt toegepast in het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Duitsland. Een tweede alternatief is de invoering van een belasting op financiële transacties, zoals dit in Italië het geval is. Een derde alternatief houdt in om de buitenbalansactiviteiten mee op te nemen in de heffingsbasis van de abonnementstaks, dan wel deze aan een afzonderlijke bankenheffing te onderwerpen.

Als laatste punt tonen de verzoekende partijen aan dat de bestreden maatregelen de concurrentiepositie van de spaarbanken aantast en het beginsel van de vrijheid van handel schendt. De bankentaksen leveren de financiële instellingen, die zich vooral richten op andere activiteiten dan het verwerven van deposito's, een ongewenst concurrentieel voordeel op. Bovendien zorgen de bankentaksen ervoor dat financiële instellingen er

belang bij hebben om hun klanten naar meer risicodragende financiële producten te sturen. Dit gebeurt onder meer via het doorrekenen van de bankentaksen. Dienvolgens kan, volgens de verzoekende partijen, niet worden aanvaard dat de verhoging van het tarief van de abonnementstaks proportioneel is.

A.3.2. Voor wat het eerste onderdeel van het eerste middel betreft, merkt de Ministerraad op dat de zogenaamde spaarbanken niet verschillen van de andere kredietinstellingen. Hij wijst erop dat de spaarbanken bij de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen statutair volledig werden gelijkgesteld met de klassieke banken. Artikel 1 van die wet verwijst voor het toepassingsgebied ervan naar het begrip « kredietinstelling », gedefinieerd als een « Belgische of buitenlandse onderneming waarvan de werkzaamheden bestaan in het van het publiek in ontvangst nemen van gelddeposito's of van andere terugbetaalbare gelden en het verlenen van kredieten voor eigen rekening ». De lijst van de vergunde kredietinstellingen wordt weliswaar onderverdeeld in de rubrieken « banken », « spaarbanken of spaarkassen », « openbare kredietinstellingen », « effectenbanken » en « gemeentespaarkassen », maar uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever met dit onderscheid enkel wou tegemoetkomen aan de wens van de spaarbanksector om « aldus een psychologisch en sociologisch waardevolle historische dimensie te handhaven ». De wet van 2 juli 2010 heeft weliswaar vier kredietinstellingen als « systeemrelevante financiële instellingen » aangewezen maar ook andere kredietinstellingen financieren zich op de kapitaalmarkt. De Ministerraad verwijst in dit kader ook naar twee arresten van de Raad van State van 20 juni 1989, waarin werd geoordeeld dat het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie wordt geschonden door een gemeentelijke belasting die uitsluitend wordt geheven op de filialen van de klassieke banken en niet op die van de privéspaarkassen. Volgens de Ministerraad kan men de belastingplichtige kredietinstellingen vergelijken met vennootschappen, die onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting ongeacht hun gekozen « business model ». Ook bij de kredietinstellingen kan hier geen rekening mee worden gehouden. Indien dit toch zou moeten, zou dit er toe kunnen leiden dat een « volstrekt foutief model aanleiding zou moeten geven tot fiscale gunstmaatregelen, hetgeen absurd is ». Bovendien is het de spaarbanken toegestaan om alle activiteiten van de universele banken te ontplooiën.

A.3.3. De verzoekende partijen antwoorden dat de analyse en opmerkingen van de Ministerraad voorbij gaan aan het feit dat er sprake is van wezenlijk verschillende categorieën van belastingplichtigen. Daarenboven betwisten de verzoekende partijen de vergelijking die wordt gemaakt met de vennootschapsbelasting. Waar de vennootschapsbelasting winsten belast ongeacht hun oorsprong, zouden de diverse bankenheffingen wel een onderscheid maken tussen de belastingplichtige kredietinstellingen naargelang de aard van de bancaire activiteit. Dit heeft tot gevolg dat deze heffingen disproportionele gevolgen hebben naargelang het gekozen « business model ». Door spaardeposito's zwaarder te belasten dan de marktfinanciering, treffen de aangevochten maatregelen niet alle banken op gelijke wijze en geniet het aantrekken van marktfinanciering fiscale gunstmaatregelen. Voor het overige menen de verzoekende partijen dat de Ministerraad eigenlijk erkent dat de bestreden wetsbepalingen de activiteit van depositowerving disproportioneel zwaar treft, doordat de Ministerraad stelt dat het de spaarbanken is toegestaan dezelfde activiteiten te ontplooiën als de universele banken. Daarnaast menen zij dat de Ministerraad het debat ten gronde uit de weg gaat en niet antwoordt op de verwijzing door de verzoekende partijen naar de aanbevelingen van het Hof, de Europese Unie en het Internationaal Monetair Fonds.

A.4.1. De Ministerraad voert aan dat het toepassingsgebied van de abonnementstaks berust op een objectief criterium en redelijk verantwoord is. Volgens de Ministerraad is elke kredietinstelling die in België geregelende spaardeposito's in ontvangst neemt, een belastingplichtige, en wordt de belastbare basis voor elke belastingplichtige kredietinstelling op identieke wijze bepaald. De Ministerraad vindt dat door vergelijkbare categorieën van kredietinstellingen op dezelfde wijze te behandelen, het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie niet wordt geschonden. Dit geldt des te meer nu uit de rechtspraak van het Hof blijkt dat het de fiscale wetgever is toegestaan om bij afbakening van personen die zijn onderworpen aan een heffing, de verscheidenheid aan toestanden op te vangen in categorieën die met de werkelijkheid slechts op vereenvoudigde en benaderende wijze overeenstemmen. Zo niet zou de wetgever bij het invoeren van belastingen en retributies rekening moeten houden met de individuele positie van iedere belastingplichtige. De Ministerraad leidt uit de rechtspraak van het Hof ook af dat het behoort tot de keuzevrijheid van de wetgever om de maatschappelijke keuzes te maken die noodzakelijk zijn bij het inzamelen en het inzetten van de middelen. Het Hof kan dergelijke beleidskeuzes, alsook de motieven die hieraan ten grondslag liggen, slechts afwijzen indien zij op een manifeste vergissing berusten of indien zij kennelijk onredelijk zijn.

A.4.2. De verzoekende partijen antwoorden dat er geen sprake is van vergelijkbare categorieën, aangezien de bestreden verhogingen van de abonnementsstaks, vooral in combinatie met de invloed van de nieuwe abonnementsstaks, tot gevolg hebben dat de belastingen op spaardeposito's aanzienlijk stijgen. Dit levert een kennelijk groter nadeel op voor kredietinstellingen die zich voornamelijk financieren via depositowerving bij het grote publiek. De doorgevoerde aanzienlijke verhogingen berusten tevens niet op een objectief en redelijk verantwoord criterium; de verhogingen van de abonnementsstaks treffen hen op een kennelijk disproportionele wijze in vergelijking met universele grootbanken. De beleidskeuze is daarom kennelijk onredelijk in de zin van de rechtspraak van het Hof.

A.5.1. De Ministerraad verwijst naar de wetshistoriek van de abonnementsstaks. De jaarlijkse taks op de collectieve beleggingsinstellingen werd ingevoerd door artikel 73 van de wet van 22 juli 1993 houdende fiscale en financiële bepalingen. Sinds het koninklijk besluit van 18 november 1996 is de taks eveneens verschuldigd voor kredietinstellingen die bepaalde roerende inkomsten toekennen die zijn vrijgesteld voor de spaarders die deze inkomsten genieten. Volgens de Ministerraad is het doel van de verhoging van de abonnementsstaks, enerzijds, het verlies aan begrotingsmiddelen te compenseren dat het gevolg is van het vrijstellen van de roerende inkomsten uit spaardeposito's voor de spaarders die deze inkomsten genieten, en, anderzijds, kredietinstellingen aan te sporen in de reële economie te investeren. De Ministerraad ziet niet in hoe dezelfde doelstellingen kunnen worden bereikt via de alternatieve voorstellen die door de verzoekende partijen worden aangereikt.

A.5.2.1. De verzoekende partijen antwoorden dat de doorgevoerde verhogingen van de abonnementsstaks louter budgettair van aard zijn. De bedoeling om « kredietinstellingen aan te sporen in de reële economie te investeren » blijkt geenszins uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden wetsbepalingen. De Ministerraad geeft ook niet aan waar hierover iets terug te vinden zou zijn. Bovendien betwisten de verzoekende partijen dat de spaarbanken zouden moeten worden aangespoord te investeren in de reële economie. De wederbeleggingen in de vorm van kredietverstrekking aan particulieren en in mindere mate kmo's bedraagt voor de spaarbanken 55 pct. van hun balanstotaal, terwijl dit voor de ganse banksector slechts 47 pct. bedraagt. De spaarbanken investeren dus proportioneel meer in de reële economie dan de andere bancaire instellingen.

A.5.2.2. De verzoekende partijen betwisten daarnaast ook de verduidelijking door de Ministerraad van de budgettaire doelstelling van de bestreden verhogingen van de abonnementsstaks. Die zouden zijn bedoeld « om het verlies aan begrotingsmiddelen te compenseren, dat het gevolg is van het vrijstellen van de roerende inkomsten uit spaardeposito's voor de spaarders die deze inkomsten genieten ». Deze doelstelling is evenwel reeds gerealiseerd bij het invoeren van de abonnementsstaks en wordt bevestigd door de Ministerraad : « Sinds het KB van 18 november 1996 is de taks eveneens verschuldigd voor kredietinstellingen die bepaalde roerende inkomsten toekennen die zijn vrijgesteld in hoofde van de spaarders die deze inkomsten genieten ». Indien de Ministerraad zou beogen om het verlies aan begrotingsmiddelen te compenseren dat voortvloeit uit de blijvende vrijstelling van roerende inkomsten uit bepaalde spaardeposito's na de verhoging van de roerende voorheffing van 15 pct. naar 25 pct. op de roerende inkomsten uit spaardeposito's, menen de verzoekende partijen dat het inkomstenverlies dat uit een dergelijke verhoging zou voortvloeien geenszins de « buitensporige verhogingen » van de abonnementsstaks kan verantwoorden. Volgens de berekening van de verzoekende partijen volstaat het dan om de abonnementsstaks te verhogen tot 13,33 basispunten. Een dergelijke verhoging werd echter reeds gerealiseerd door de verhoging van de abonnementsstaks tot 9,65 basispunten en door het invoeren van de nieuwe abonnementsstaks, waarvan het tarief werd vastgelegd op 4,35 basispunten. Er was, volgens de verzoekende partijen, derhalve geen enkele reden om de abonnementsstaks verder te verhogen tot 12 basispunten en 19,29 basispunten.

Voor het overige antwoorden de verzoekende partijen dat de voorgestelde alternatieven wel degelijk dezelfde doelstellingen kunnen bereiken als die van de verhoging van de abonnementsstaks. De alternatieven zijn budgetneutraal en hebben een louter budgettair doel. Bovendien legt de Ministerraad niet uit waarom de door de wetgever beoogde doelstellingen niet kunnen worden bereikt door de voorstellen van de verzoekende partijen. Volgens de verzoekende partijen slaagt de Ministerraad er derhalve niet in te weerleggen dat de bestreden maatregelen niet noodzakelijk, noch proportioneel zijn.

A.6.1. De Ministerraad betwist dat de proportionaliteit van de abonnementsstaks moet worden beoordeeld aan de hand van de brutowinst van de verzoekende partijen; de evenredigheid moet worden beoordeeld aan de hand van de doelstelling ervan, omdat de Belgische abonnementsstaks een aparte taks is die onder een autonome regeling valt en zodoende een belasting *sui generis* is.

Ook het bestaan van min of meer vergelijkbare stelsels in andere landen vormt, volgens de Ministerraad, geen adequaat referentiekader. Buiten het kader van de geharmoniseerde materies zou fiscaliteit onder de exclusieve bevoegdheid van iedere lidstaat vallen.

A.6.2. De verzoekende partijen menen dat door te stellen dat de abonnementstaks een belasting *sui generis* is, niet wordt aangetoond dat de verhogingen van de abonnementstaks noodzakelijk en proportioneel zouden zijn.

Bovendien menen de verzoekende partijen dat de Ministerraad erkent dat het om vergelijkbare stelsels gaat, maar niet uitlegt waarom deze, volgens hem, geen adequaat referentiekader vormen. Daarnaast is het argument van de Ministerraad dat « buiten het kader van de geharmoniseerde materies fiscaliteit onder de exclusieve bevoegdheid van iedere lidstaat valt » geenszins een weerlegging van het eerste onderdeel van het eerste middel.

A.7.1. In een tweede onderdeel van het eerste middel merken de verzoekende partijen op dat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang met artikel 172 van de Grondwet, worden geschonden, aangezien de wetgever, bij het invoeren van een belasting, rekening moet houden met de verschillen in economische draagkracht van de belastingplichtigen, en hij slechts van het draagkrachtprincipe kan afwijken wanneer daarvoor een objectieve en redelijke verantwoording bestaat (arresten nrs. 34/91 en 43/97). Een dergelijke verantwoording ontbreekt echter in het voorliggende geval omdat de bestreden maatregelen een louter budgettair doel nastreven. De verzoekende partijen menen ook dat de bestreden maatregelen niet evenredig zijn ten aanzien van het beoogde doel en voeren in dat kader aan dat de beginselen van zorgvuldigheid, redelijkheid en motivering zijn geschonden.

Indien het Hof evenwel zou oordelen dat de bestreden tariefverhogingen geen belasting is, maar een retributie, dan nog moet, volgens de verzoekende partijen, het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie worden geëerbiedigd.

A.7.2. De Ministerraad stelt dat uit de rechtspraak van het Hof blijkt dat het de fiscale wetgever is toegestaan om bij afbakening van personen die zijn onderworpen aan een heffing, de verscheidenheid aan toestanden op te vangen in categorieën die met de werkelijkheid slechts op vereenvoudigde en benaderende wijze overeenstemmen. Zo niet zou de wetgever bij het invoeren van belastingen en retributies rekening moeten houden met de individuele positie van iedere belastingplichtige.

A.7.3. De verzoekende partijen menen dat de Ministerraad met zijn summiere repliek op het tweede onderdeel van het eerste middel, het door de verzoekende partijen aangehaalde draagkrachtprincipe lijkt te miskennen.

Wat betreft het tweede middel

A.8. In het tweede middel voeren de verzoekende partijen een schending aan van de artikelen 10, 11 en 172 van de Grondwet, alsook van de beginselen van behoorlijke regelgeving, omdat de keuze van de wetgever, volgens hen, volstrekt willekeurig is.

In de parlementaire voorbereiding wordt geen enkele redelijke verantwoording gegeven voor het doorvoeren van verhogingen van de abonnementstaks, alsook voor het exclusief berekenen ervan op een gedeelte van het totale bedrag van de in artikel 21, 5°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (WIB 1992) bedoelde spaardeposito's op 1 januari van het aanslagjaar, de intresten van het vorige jaar niet inbegrepen.

De bestreden maatregelen schenden derhalve het zorgvuldigheidsbeginsel doordat de verhogingen van de abonnementstaks niet zorgvuldig werden voorbereid. Evenmin werden de gevolgen van de verhogingen van de abonnementstaks, in combinatie met de invoering van een vast tarief voor de nieuwe abonnementstaks, geëvalueerd. Ook het redelijkheidsbeginsel wordt volgens de verzoekende partijen geschonden; de door de wetgever genomen maatregelen worden op geen enkele wijze onderbouwd met redelijke argumenten. Ten slotte wordt ook het motiveringsbeginsel geschonden omdat in de parlementaire voorbereiding geen duidelijke en afdoende motivering te vinden is voor het exclusief en nogmaals viseren van de cliëntendeposito's als heffingsbasis, en het daarbij op identieke wijze behandelen van de spaarbanken en de universele banken. Voormelde beginselen worden, volgens de verzoekende partijen, niet als autonoom rechtsmiddel erkend, maar komen wel tot uiting in het kader van de evenredigheidstoets.

A.9. De Ministerraad meent dat een eenvoudige verhoging van een belasting niet dermate onderbouwd dient te worden, anders zou iedere belastingverhoging een erg delicate, en haast onmogelijke aangelegenheid worden. Verder herhaalt de Ministerraad dat de doelstellingen van de verhoging van de abonnementstaks duidelijk zijn en dat het criterium waarop de wetgever zich baseert, objectief en redelijk verantwoord is. De beginselen van zorgvuldigheid, redelijkheid en motivering maken, volgens de Ministerraad, deel uit van het evenredigheidsbeginsel zodat aan die beginselen is voldaan, vermits de bestreden maatregel evenredig is aan het beoogde doel.

Wat betreft het derde middel

A.10. In het derde middel voeren de verzoekende partijen een schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de schending van het rechtszekerheidsbeginsel, het beginsel van niet-retroactiviteit van de wet en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. De verhogingen van de abonnementstaks houden een schending in van het rechtszekerheidsbeginsel en het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wet, in zoverre het tarief van de abonnementstaks wordt verhoogd tot 12 basispunten met uitwerking vanaf 1 januari 2013. De abonnementstaks wordt, krachtens artikel 161*bis*, § 4, van het Wetboek der successierechten, geheven op « een quotiteit van het totaal bedrag van de in artikel 21, 5°, van het Wetboek der inkomstenbelastingen 1992 bedoelde spaardeposito's op 1 januari van het aanslagjaar ». De belasting is derhalve verschuldigd op het bedrag van de spaardeposito's op 31 december van het jaar dat het aanslagjaar voorafgaat en de belasting wordt op 1 januari van het aanslagjaar opeisbaar. Die fiscaalrechtelijke maatregel dient, volgens de verzoekende partijen, dan ook als retroactief te worden beschouwd. Verwijzend naar de rechtspraak van het Hof, menen de verzoekende partijen dat de terugwerkende kracht van wetsbepalingen, die van die aard is dat zij rechtsonzekerheid in het leven kan roepen, enkel kan worden verantwoord wanneer zij onontbeerlijk is voor de goede werking of de continuïteit van de openbare dienst, of voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang. Evenwel blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden wetsbepalingen geenszins waarom een dergelijke retroactiviteit voor de bestreden maatregelen onontbeerlijk zou zijn ter verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang of voor de goede werking of continuïteit van de openbare dienst. Volgens de verzoekende partijen is de enige motivering die in de parlementaire voorbereiding werd gegeven van budgettaire aard. De verzoekende partijen verwijzen tevens naar het advies nr. 53.666/1/3 van de afdeling wetgeving van de Raad van State met betrekking tot de ingediende amendementen nrs. 41 tot 45, die de analyse en conclusie van de verzoekende partijen onderschrijft.

Een retroactieve taxatie tegen een aanzienlijk hoger belastingtarief dan het tarief dat van toepassing was op het tijdstip waarop de inkomsten werden gegeneerd, vormt een onredelijke, niet-verantwoorde inbreuk op de legitieme verwachtingen van de belastingplichtige en zodoende van het rechtszekerheidsbeginsel. Die legitieme verwachtingen worden tevens beschermd door artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.11.1. Volgens de Ministerraad dienen er, enerzijds, spaardeposito's te bestaan, zoals bedoeld in artikel 21, 5°, van het WIB 1992, op 1 januari van het aanslagjaar vóór het ontstaan van de taks, en moeten er, anderzijds, spaartegoeden aanwezig zijn op 31 december van het voorafgaande jaar opdat de taks opeisbaar is. Inzake de abonnementstaks komt het feit waaruit de taks zou voortvloeien overeen met de datum van de rechtshandeling of met de verrichting die taks opeisbaar maakt. De taks ontstaat, overeenkomstig de artikelen 161 tot 161*quater* van het Wetboek der successierechten, op 1 januari van elk jaar. Bijgevolg is het zich voordoen van die datum de enige gebeurtenis die de verschuldigdheid van de taks met zich meebrengt. Voor het overige voert de Ministerraad aan dat de abonnementstaks een taks *sui generis* is die een soortgelijke techniek van heffing heeft als de directe belastingen. De Ministerraad verwijst hiervoor naar het arrest van het Hof van Cassatie van 29 juni 1998 en twee arresten van het Hof (arresten nrs. 109/2004 en 115/2000). Uit die arresten leidt de Ministerraad af dat het Hof inzake directe belastingen aanvaardt dat een wet die wordt aangenomen op het einde van het jaar, de belasting kan wijzigen van de inkomens van het verlopen jaar, op voorwaarde dat de wet werd genomen voor de beëindiging van het boekjaar. Dienvolgens heeft de abonnementstaks, volgens de Ministerraad, geen retroactief karakter. De abonnementstaks viseert immers een activiteit die aanhoudt in de tijd met als uitgangspunt de toestand op 1 januari van elk jaar, op basis van de spaartegoeden op 31 december van het vorige jaar.

A.11.2. De verzoekende partijen antwoorden dat uit de rechtspraak inzake directe belastingen, die door de Ministerraad is aangehaald, geenszins kan worden afgeleid dat de verhoging van de abonnementstaks geen retroactief karakter zou hebben.

Wat betreft het vierde middel

A.12. In het vierde middel voeren de verzoekende partijen een schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid, omdat de universele grootbanken, die vooral een beroep doen op de kapitaalmarktfinanciering, door het discriminerende effect van de huidige bankentaksen en de potentiële staatssteun aantrekkelijkere marktvoorwaarden kunnen aanbieden dan de spaarbanken. Op basis van een eigen berekening voeren de verzoekende partijen aan dat de toepassing van de huidige bankentaksen tot gevolg heeft dat het financieren door middel van depositowerving ongeveer 10 maal zo zwaar belast wordt als andere vormen van financiering. Hierdoor moeten de spaarbanken de interest op hun deposito's verminderen of de interest die ze aanrekenen voor het verstrekken van leningen verhogen. De universele grootbanken moeten dit niet, of in elk geval in veel mindere mate, doen. De verzoekende partijen verwijzen daarvoor naar studies van het Internationaal Monetair Fonds en de « Bank of England », die uitwijzen dat universele banken die « too big to fail » zijn, of staatssteun hebben genoten, zich goedkoper kunnen financieren op de kapitaalmarkt. Volgens de verzoekende partijen tast de toepassing van de huidige bankentaksen hun winstgevendheid op een ernstige en buitensporig onevenredige wijze aan. Hierdoor wordt een niet te verantwoorden concurrentievoordeel, alsook een indirecte subsidiëring gegeven aan de grootbanken, die evenwel een grote nadruk leggen op meer complexe financiële activiteiten en een groter systeemrisico vormen voor het financiële systeem.

A.13.1. Volgens de Ministerraad heeft de bestreden maatregel een objectieve en redelijke verantwoording; hij treft namelijk alle kredietinstellingen gelijk. Het is bovendien de spaarbanken toegestaan om alle activiteiten van de universele banken te ontplooiën en hun « business model » aan te passen. De Ministerraad wijst er ook op dat de verzoekende partijen de bankentaksen zouden kunnen doorrekenen aan de spaarders. De Ministerraad ziet niet in hoe derhalve de vrijheid van handel en nijverheid zou kunnen worden geschonden.

A.13.2. De verzoekende partijen wijzen in hun memorie van antwoord nogmaals op de verschillen tussen spaarbanken en de universele grootbanken; de omvang van de door de bestreden maatregelen doorgevoerde verhogingen is van die aard dat discriminerende effecten worden veroorzaakt. Bovendien rekenen zij de verhogingen van de abonnementstaks niet door aan de spaarders; de verlaging van de intresten door de spaarbanken in het najaar van 2013 is uitsluitend te verklaren door een substantiële daling van de kortetermijnrente van de Europese Centrale Bank in november 2013.

Wat betreft het vijfde middel

A.14. Als het vijfde middel voeren de verzoekende partijen een schending van artikel 16 van de Grondwet aan, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, omdat het totale bedrag van de abonnementstaks op willekeurige wijze wordt vastgesteld en een onredelijke inbreuk vormt op de individuele vermogenssituatie van de verzoekende partijen. De verzoekende partijen wijzen erop dat de waarborgen zoals bepaald in artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens een onlosmakelijk geheel vormen met artikel 16 van de Grondwet, zodat een inmenging in het recht op een ongestoord genot van de eigendom, zoals een belasting, enkel verenigbaar is met dat recht indien ze een redelijk verband van evenredigheid heeft tot het nagestreefde doel. Dit betekent dat het billijke evenwicht tussen de vereisten van het algemeen belang en die van de bescherming van dat recht niet mag worden verbroken. Ofschoon de fiscale wetgever over een ruime beoordelingsmarge beschikt, wordt het eigendomsrecht geschonden indien de belasting op de belastingplichtige een buitengewone last doet wegen of fundamenteel afbreuk doet aan zijn financiële situatie. De verzoekende partijen wijzen opnieuw op de aanzienlijke verhoging van de abonnementstaks, die volgens hen retroactief werd ingevoerd. Ze geven ook opnieuw aan dat de impact van de bankentaksen op de nettowinst van de verzoekende partijen dubbel zo groot zou zijn als die voor de banksector en dat de impact ten aanzien van hun balanstotaal het drievoudige zou zijn van de impact bij de universele grootbanken. Hierdoor zijn de gevolgen van de tariefverhogingen buitensporig voor de verzoekende partijen.

Bovendien kan, volgens de verzoekende partijen, de omvang van de abonnementstaks en het discriminerende effect ervan geenszins worden verantwoord door het aandeel van de spaarbanken in het financiële stelsel en het risico dat zij vertegenwoordigen voor het financiële stelsel. Het bedrag van de abonnementstaks wordt, volgens hen, willekeurig vastgesteld omdat dit bedrag uitsluitend afhankelijk is van de omvang van de aangehouden spaardeposito's zonder dat hiervoor enige objectieve en redelijke verantwoording

bestaat. Om de redenen reeds hiervoor uiteengezet menen de verzoekende partijen dat het niet maken van een onderscheid tussen spaarbanken en de universele banken niet objectief is, en dat de bestreden maatregelen niet noodzakelijk zijn, noch proportioneel zijn met het door de wetgever nagestreefde doel.

A.15.1. De Ministerraad leidt uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens af dat de beoordelingsbevoegdheid van de lidstaten inzake de heffing van de belastingen zeer ruim dient te worden geïnterpreteerd. Bovendien stelt het Hof zich erg terughoudend op om een fiscale maatregel als strijdig te beschouwen met artikel 16 van de Grondwet. Er kan, volgens het Hof, slechts sprake zijn van een schending van het recht op ongestoord genot van de eigendom indien de belasting het billijke evenwicht verbreekt tussen de vereisten van het algemeen belang en de bescherming van het recht op het ongestoord genot van de eigendom. Daarenboven kan slechts tot de ongrondwettigheid van een belasting worden besloten in zoverre de belasting een buitengewone last legt op de belastingplichtige of indien de belasting fundamenteel afbreuk doet aan zijn financiële situatie (arrest nr. 32/2010). Volgens de Ministerraad kan er in voorliggend geval niet worden gesproken van een buitengewone last, noch van een maatregel die fundamenteel afbreuk doet aan de financiële situatie van de verzoekende partijen. De Ministerraad benadrukt opnieuw dat de abonnementstaks een aparte taks is die onder een autonome regeling valt; het is een belasting *sui generis*, die niet moet worden beoordeeld rekening houdend met de winst van de verzoekende partijen, maar rekening houdend met de door de wetgever beoogde doelstelling.

A.15.2. De verzoekende partijen antwoorden dat de Ministerraad niet uitlegt wat hij precies bedoelt met de opmerking dat de bijdrage moet worden beoordeeld aan de hand van de doelstelling ervan. Zij zien niet in waarom het kennelijk disproportioneel karakter van de verhogingen niet onder meer mag worden geïllustreerd en getoetst aan de hand van de winst van de verzoekende partijen. De verzoekende partijen wijzen erop dat zij de impact van de verhogingen eveneens hebben beklemtoond ten aanzien van hun balanstotaal en hun bankproduct. Voor het overige herhalen de verzoekende partijen dat de verhogingen van de abonnementstaks *de facto* niet zijn doorgerekend aan de spaarders en de Ministerraad geen bewijs levert dat dit wel zo zou zijn.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1. De verzoekende partijen vorderen de vernietiging van de artikelen 70, 71, 73 en 74 van de wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen, die bepalen :

« Art. 70. In artikel 161*ter*, 2°, van het Wetboek der successierechten, ingevoegd bij de wet van 22 juli 1993, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 13 juli 2001 en bij de wetten van 5 augustus 2003, 22 december 2003 en 17 juni 2013, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het tarief ‘ 0,0965 pct. ’ wordt vervangen door het tarief ‘ 0,1200 pct. ’;

2° het tarief ‘ 0,0925 pct. ’ wordt vervangen door het tarief ‘ 0,1929 pct. ’.

Art. 71. De uiterlijk op 30 september 2013 gedane betaling door de kredietinstellingen, van de jaarlijkse taks gevestigd bij artikel 161*bis* van het Wetboek der successierechten en die opeisbaar is op 1 januari 2013, wordt geacht te zijn gebeurd op 31 maart 2013 wat het gedeelte betreft dat onderworpen is aan de bepalingen van de wet van 17 juni 2013 houdende fiscale en financiële bepalingen en bepalingen betreffende de duurzame ontwikkeling.

[...]

Art. 73. Artikel 70, 1°, heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2013.

Artikel 70, 2°, treedt in werking op 1 januari 2014.

Art. 74. De tariefverhoging bepaald bij artikel 70, 1°, is betaalbaar uiterlijk 30 september 2013 ».

B.2. De jaarlijkse taks op de collectieve beleggingsinstellingen is ingevoerd door artikel 73 van de wet van 22 juli 1993 houdende fiscale en financiële bepalingen. Sinds het koninklijk besluit van 18 november 1996 «houdende wijziging van het Wetboek der successierechten, met toepassing van de artikelen 2, § 1, en 3, § 1, 2°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie » is de taks eveneens verschuldigd voor kredietinstellingen die bepaalde roerende inkomsten toekennen die zijn vrijgesteld voor de spaarders die die inkomsten genieten. De taks van artikel 161*bis*, § 4, van het Wetboek der successierechten (hierna : « de abonnementstaks ») is van toepassing op de kredietinstellingen die worden geregeld door de wet van 22 maart 1993 « op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen », die inkomsten of dividenden toekennen als bedoeld in artikel 21, 5° en 6°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (WIB 1992). De abonnementstaks is verschuldigd op een quotiteit van het totaal bedrag van de in artikel 21, 5°, van het WIB 1992 bedoelde spaardeposito's op 1 januari van het aanslagjaar, de interesten voor het vorige jaar niet inbegrepen. Die quotiteit is gelijk aan de verhouding van het totaal van de op grond van voormeld artikel 21, 5°, niet-belastbare inkomsten (de zogenaamde vrijgestelde spaarboekjes), tot het totaal van de toegekende inkomsten voor het jaar voorafgaand aan het aanslagjaar.

B.3. Met betrekking tot de bestreden bepalingen, die het resultaat zijn van verschillende amendementen (*Parl. St.*, Kamer, 2012-2013, DOC 53-2891/004, pp. 36-38), verklaarde de minister van Financiën dat « wat de abonnementstaks [...] betreft, [...] er inderdaad in een bijkomende heffing voor de banken [is] voorzien ». De minister noemt dit evenwel « een voor de Staat neutrale operatie, als een loutere compensatie voor de minderinkomsten door de afbouw van het deposito- en garantiefonds. De geschatte bedragen, bijvoorbeeld 40 miljoen euro in 2013, blijven volgens de minister redelijk » (*Parl. St.*, Kamer, 2012-2013, DOC 53-2891/007, p. 56).

Ten gronde

Wat betreft het eerste en het tweede middel

B.4.1. In het eerste middel voeren de verzoekende partijen aan dat de artikelen 70, 71, 73 en 74 van de wet van 30 juli 2013 de artikelen 10 en 11, in samenhang gelezen met artikel 172, van de Grondwet schenden, doordat ze de financiële instellingen die zich voornamelijk financieren via depositowerving bij het grote publiek kennelijk disproportioneel zouden benadelen in vergelijking met de financiële instellingen die zich voornamelijk financieren op de kapitaalmarkt.

B.4.2. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 172 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de beginselen van behoorlijke regelgeving, in het bijzonder het zorgvuldigheidsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel.

B.4.3. Artikel 172, eerste lid, van de Grondwet vormt een bijzondere toepassing in fiscale aangelegenheden van het bij de artikelen 10 en 11 van de Grondwet gewaarborgd beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie.

Aangezien de in het tweede middel aangehaalde beginselen van behoorlijke regelgeving geen referentienormen zijn, tenzij wanneer zij in samenhang worden gelezen met de in het eerste middel aangevoerde grondwetsbepalingen, worden beide middelen samen onderzocht.

B.5.1. Artikel 70 van de wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen wijzigd artikel 161*ter*, 2°, van het Wetboek der successierechten. Het tarief van 0,1929 pct., vermeld in dat artikel, is van toepassing op de in artikel 161*bis*, § 4, van het Wetboek der successierechten bedoelde quotiteit van de spaardeposito's. Dat artikel 161*bis*, § 4, bepaalt :

« Wat betreft de kredietinstellingen, is de taks verschuldigd op een quotiteit van het totaal bedrag van de in artikel 21, 5°, van het Wetboek der inkomstenbelastingen 1992 bedoelde spaardeposito's op 1 januari van het aanslagjaar, de interesten voor het vorig jaar niet inbegrepen. Die quotiteit is gelijk aan de verhouding van het totaal van de op grond van vermeld artikel 21, 5°, niet-belastbare inkomsten, tot het totaal van de toegekende inkomsten voor het jaar voorafgaand aan het aanslagjaar ».

De « kredietinstellingen » waarvan sprake is, zijn degene die zijn bepaald in artikel 161, 4°, van het Wetboek der successierechten, namelijk « de kredietinstellingen beheerst door de wet van 22 maart 1993 op het statuut en het toezicht op de kredietinstellingen die inkomsten of dividenden toekennen als bedoeld in artikel 21, 5° en 6°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 ».

De wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen is inmiddels opgeheven door de wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen. Een « kredietinstelling » is thans, volgens artikel 1, § 3, van de wet van 25 april 2014 « een Belgische of buitenlandse onderneming waarvan de werkzaamheden bestaan in het van het publiek in ontvangst nemen van gelddeposito's of van andere terugbetaalbare gelden en het verlenen van kredieten voor eigen rekening ».

B.5.2. De artikelen 71, 73 en 74 van de bestreden wet van 30 juli 2013 bevatten, enerzijds, een overgangsregeling voor de bijzondere situatie voor het jaar 2013 en, anderzijds, inwerkingtredingsbepalingen. Tijdens de parlementaire voorbereiding is dienaangaande opgemerkt dat in principe de taks, ingesteld bij artikel 161*bis* van het Wetboek der successierechten, door de kredietinstellingen moet worden betaald uiterlijk op 31 maart 2013. Omdat de taks voor de kredietinstellingen in 2013 evenwel werd verhoogd bij de wet van 17 juni 2013, kunnen de kredietinstellingen de taks voldoen op uiterlijk 30 september 2013 (*Parl. St.*, Kamer, 2012-2013, DOC 53-2891/004, p. 38).

B.6. De verzoekende partijen bekritisieren in hoofdzaak de gelijke behandeling van kredietinstellingen die zich voornamelijk financieren via depositowerving bij het grote publiek en kredietinstellingen die zich voornamelijk financieren op de kapitaalmarkt, terwijl er voor de gelijke behandeling geen redelijke verantwoording bestaat. Beide categorieën van kredietinstellingen zouden zich in wezenlijk verschillende situaties bevinden.

B.7. Het komt de wetgever toe de grondslag en het tarief van de belasting vast te stellen. Hij beschikt ter zake over een ruime beoordelingsbevoegdheid.

Fiscale maatregelen maken immers een wezenlijk deel uit van het sociaaleconomisch beleid. Zij zorgen niet alleen voor een substantieel deel van de inkomsten die de verwezenlijking van dat beleid mogelijk moeten maken; zij laten de wetgever ook toe om

sturend en corrigerend op te treden en op die manier het sociale en economische beleid vorm te geven.

De maatschappelijke keuzen die bij het inzamelen en het inzetten van middelen moeten worden gemaakt, behoren derhalve tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever. Dienvolgens komt het de wetgever toe te oordelen of een bepaalde taks dient te worden gehandhaafd of verhoogd. Het feit dat kredietinstellingen zich voornamelijk financieren via depositowerving bij het grote publiek en de andere kredietinstellingen zich voornamelijk financieren op de kapitaalmarkt, verhindert niet dat de wetgever ze beide onderwerpt aan dezelfde abonnementstaks, voor zover die gelijke behandeling berust op een redelijke verantwoording.

B.8.1. Door de abonnementstaks te verhogen, beogen de bestreden bepalingen, volgens de Ministerraad, de kredietinstellingen aan te sporen meer te investeren in de reële economie, aangezien de financiële instellingen er belang bij hebben hun klanten niet langer te sturen in de richting van deposito's maar in de richting van andere financiële producten.

Daarnaast betekent de verhoging van de abonnementstaks, volgens de wetgever, een compensatie voor de minderinkomsten door de afbouw van het deposito- en garantiefonds (*Parl. St.*, Kamer, 2012-2013, DOC 53-2891/007, p. 56).

De te dezen door de wetgever nagestreefde doelstellingen houden bijgevolg verband met het bereiken van een begrotingsevenwicht en met het sturen van het sociale en economische beleid hetgeen hij vermag na te streven bij het nemen van fiscale maatregelen. De beleidskeuze om de kredietinstellingen aan te sporen meer te investeren in de reële economie via een verhoging van het tarief van de abonnementstaks behoort derhalve tot de beoordelingsvrijheid van de wetgever.

Rekening houdend met die doelstellingen van de wetgever is het niet zonder redelijke verantwoording om de abonnementstaks op gereguleerde spaardeposito's te verhogen, voor zover die taks geen onevenredige gevolgen heeft.

B.8.2. Het tarief van de abonnementstaks, dat bij de bestreden bepalingen wordt verhoogd, is voor alle kredietinstellingen identiek. Alhoewel de relatieve impact van die

verhoging groter is voor de kredietinstellingen die zich voornamelijk financieren via depositowerving, kan niet worden volgehouden dat die taks onevenredig is met de vooropgestelde doelstellingen. Gelet op de doelstelling van de wetgever om de kredietinstellingen aan te sporen meer te investeren in de reële economie, zijn de bestreden verhogingen niet onevenredig met het vooropgestelde doel.

B.9. Het eerste en het tweede middel zijn niet gegrond.

Wat betreft het derde middel

B.10. In het derde middel voeren de verzoekende partijen aan dat de artikelen 70, 1°, 71, 73, eerste lid, en 74 van de wet van 30 juli 2013 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het rechtszekerheidsbeginsel, met het beginsel van niet-retroactiviteit van de wet en met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, schenden, omdat de verhoging van de abonnementstaks van toepassing zou zijn op het bedrag van de spaardeposito's op 31 december 2012 en opeisbaar zou zijn op 1 januari 2013.

B.11.1. Een fiscaalrechtelijke regel kan slechts als retroactief worden gekwalificeerd wanneer hij van toepassing is op feiten, handelingen en toestanden die definitief waren voltrokken op het ogenblik dat hij werd bekendgemaakt.

B.11.2. Volgens artikel 73 van de wet van 30 juli 2013 heeft de verhoging van het tarief van de abonnementstaks tot 0,1200 pct. uitwerking gehad vanaf 1 januari 2013. De abonnementstaks wordt, overeenkomstig artikel 161bis, § 4, van het Wetboek der successierechten, geheven op « een quotiteit van het totaal bedrag van de in artikel 21, 5°, van het Wetboek der inkomstenbelastingen 1992 bedoelde spaardeposito's op 1 januari van het aanslagjaar ».

B.11.3. De verhoging van het tarief van de abonnementstaks vanaf 1 januari 2013 is van toepassing op een toestand die definitief voltrokken is. Het totaalbedrag van de in artikel 21, 5°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 bedoelde spaardeposito's ligt immers reeds vast op die datum.

B.11.4. Overigens blijkt uit de parlementaire voorbereiding van artikel 71 van de wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen, dat bij wijze van overgangsregel een betaling van de jaarlijkse taks op uiterlijk 30 september 2013 gelijkgeschakelt met een betaling op 31 maart 2013, dat de wetgever zich ervan bewust was dat de tariefverhoging dateerde van na het ogenblik waarop de taks betaald moest zijn.

In de parlementaire voorbereiding werd inderdaad het volgende vermeld :

« De eerste overgangsbepaling regelt de bijzondere situatie voor het jaar 2013 : in principe moet de taks, gevestigd door artikel 161*bis* van het Wetboek der successierechten, door de kredietinstellingen worden betaald uiterlijk op 31 maart van dit jaar. Aangezien de taks voor de kredietinstellingen dit jaar werd verhoogd bij wet van 17 juni 2013 (*B.S.* 28 juni 2013) kunnen de kredietinstellingen de taks voldoen op uiterlijk 30 september 2013 » (*Parl. St.*, Kamer, 2012-2013, DOC 53-2891/004, p. 38).

B.11.5. Het bestreden artikel 73, eerste lid, van de wet van 30 juli 2013 verleent bijgevolg terugwerkende kracht aan het bestreden artikel 70, 1°, van die wet.

B.12. De niet-retroactiviteit van wetten is een waarborg ter voorkoming van rechtsonzekerheid. Die waarborg vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat de rechtzoekende in redelijke mate de gevolgen van een bepaalde handeling kan voorzien op het tijdstip dat die handeling wordt verricht. De terugwerkende kracht kan enkel worden verantwoord wanneer zij onontbeerlijk is voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang.

B.13. Het algemeen belang kan vereisen dat een door de wetgever noodzakelijk geachte fiscale maatregel met terugwerkende kracht uitwerking heeft waardoor het voor de belastingplichtigen onmogelijk wordt om door anticiperend gedrag de beoogde gevolgen van de maatregel te verminderen.

Zoals is vermeld in B.8.1 is het doel van de verhoging van de abonnementstaks tweeledig : enerzijds, het verlies aan begrotingsmiddelen compenseren en, anderzijds, kredietinstellingen aansporen te investeren in de reële economie.

Noch uit de parlementaire voorbereiding, noch uit de memorie van de Ministerraad blijkt evenwel waarom het onontbeerlijk was om, voor het bereiken van die doelstellingen, aan de bestreden verhoging terugwerkende kracht te verlenen. De tweede doelstelling kan overigens alleen gelden voor de toekomst, en niet voor het verleden.

B.14. Uit hetgeen voorafgaat volgt dat de retroactiviteit van de bestreden bepalingen niet is verantwoord.

B.15. Het derde middel is gegrond.

Wat betreft het vierde middel

B.16. In het vierde middel voeren de verzoekende partijen aan dat de artikelen 70, 71, 73 en 74 van de wet van 30 juli 2013 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden, in samenhang gelezen met de vrijheid van handel en nijverheid, omdat daardoor de universele grootbanken, die vooral een beroep doen op de kapitaalmarktfinanciering, aantrekkelijkere marktvoorwaarden zouden kunnen aanbieden dan de gewone spaarbanken.

B.17. De vrijheid van handel en nijverheid kan niet als een absolute vrijheid worden opgevat. Zij belet niet dat de wet de economische bedrijvigheid van personen en ondernemingen regelt. De wetgever zou pas onredelijk optreden indien hij de vrijheid van handel en nijverheid zou beperken zonder dat daartoe enige noodzaak bestaat of indien die beperking onevenredig zou zijn met het nagestreefde doel.

B.18. Door het verhogen van het tarief van de abonnementstaks heeft de wetgever onder meer beoogd de kredietinstellingen aan te sporen meer te investeren in de reële economie. Die maatregel, die van toepassing is op alle kredietinstellingen, is niet zonder redelijke verantwoording.

B.19. Het vierde middel is niet gegrond.

Wat betreft het vijfde middel

B.20. In het vijfde middel voeren de verzoekende partijen een schending aan van artikel 16 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, omdat het totale bedrag van de abonnementstaks op willekeurige wijze zou zijn vastgesteld en een onredelijke inbreuk op de individuele vermogenssituatie van de verzoekende partijen zou vormen.

B.21.1. Artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens heeft een draagwijdte die analoog is met die van artikel 16 van de Grondwet, waardoor de erin vervatte waarborgen een onlosmakelijk geheel vormen met diegene die zijn ingeschreven in die grondwetsbepaling, zodat het Hof, bij zijn toetsing van de bestreden bepalingen, rekening houdt met die verdragsbepaling.

B.21.2. Artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol biedt niet alleen bescherming tegen een onteigening of een eigendomsberoving (eerste alinea, tweede zin), maar ook tegen elke verstoring van het genot van eigendom (tweede alinea). Een belasting houdt in beginsel een inmenging in het recht op ongestoord genot van de eigendom in.

Bovendien vermeldt artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol dat de bescherming van het eigendomsrecht « echter op geen enkele wijze het recht [aantast] dat een Staat heeft om die wetten toe te passen welke hij noodzakelijk oordeelt om toezicht uit te oefenen op het gebruik van eigendom in overeenstemming met het algemeen belang of om de betaling van belastingen of andere heffingen en boeten te verzekeren ».

Dienaangaande dient te worden opgemerkt dat, ook al beschikt de fiscale wetgever over een ruime beoordelingsbevoegdheid, een belasting onevenredig kan zijn en op onverantwoorde wijze afbreuk kan doen aan het ongestoord genot van iemands eigendom indien zij het billijk evenwicht verbreekt tussen de vereisten van het algemeen belang en de bescherming van het recht op het ongestoord genot van eigendom (EHRM, 31 januari 2006, *Dukmedjian* t. Frankrijk, §§ 52-54; beslissing, 15 december 2009, *Tardieu de Maleissye* t. Frankrijk).

B.22. De noodzaak om het verlies aan begrotingsmiddelen te compenseren, dat het gevolg is van de nakende afbouw van het Beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten, en de wil om kredietinstellingen aan te sporen te investeren in de reële economie, zijn oogmerken van algemeen belang. Dergelijke oogmerken kunnen verantwoord worden dat de bestreden taks wordt verhoogd.

Bovendien is het bedrag van de taks afhankelijk van het gedeelte van de gereguleerde spaardeposito's die elke kredietinstelling heeft uitstaan. Dit criterium is pertinent om de vooropgestelde doelstelling te bereiken, namelijk om de kredietinstellingen aan te sporen meer te investeren in de reële economie.

Een tarief van 0,1929 pct. (vanaf 1 januari 2014) kan niet als onredelijk worden beschouwd, omdat het niet van die aard is dat op onevenredige wijze afbreuk wordt gedaan aan het recht van een categorie van personen op het ongestoord genot van hun eigendom.

B.23. Het vijfde middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

- vernietigt de artikelen 70, 1°, 73, eerste lid, en 74 van de wet van 30 juli 2013 houdende diverse bepalingen;

- verwerpt het beroep voor het overige.

Aldus gewezen in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 7 mei 2015.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen